

UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -malli ARVIOINTIRAPORTTI 5.5.2021

LAPSIYSTÄVÄLLINEN KUNTA -TYÖN KOORDINAATION RAKENNE

Nokian kaupungin koordinaatorakennetta on arvioitu ja jäsenetty työn edetessä. Koordinaatioryhmä toimii kaupungin hyvinvointiryhmän alatyöryhmänä samoin kuin Lasten ja nuorten verkostoryhmä. Hyvinvointiryhmä hyväksyy koordinaatioryhmän esitykset. Esitysten toimeenpanosta huolehditaan yhteistyössä Hyvinvointiryhmän, Lasten ja nuorten verkoston ja Lyk- koordinaatioryhmän sekä eri palvelualueiden kesken. Lasten ja nuorten verkostoryhmä laatii Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman, johon Lyk- työ on vahvasti sidoksissa. Yhteistyötä Lyk- koordinaatioryhmän ja Lasten ja nuorten verkostoryhmän välillä on tiivistetty ja Lyk- koordinaattori on lisätty jäseneksi verkostoryhmään. Ainakin tällä hetkellä Lyk- työn koordinaatiolle tarvitaan vielä oma työryhmä, jotta resurssi kehittämistyölle ja lasten ja nuorten osallisuudelle varmistetaan.

Koordinaatioryhmän jäseninä on koulukuraattori, luokanopettaja, erityisopettaja, terveydenhoitaja, MLL:n edustaja, nuorisovaltuuston edustaja, varhaiskasvatusyksikön johtaja, maahanmuuttajatyön koordinaattori, nuorisokoordinaattori, sivistyslautakunnan vara pj., vammaispalvelun johtaja, johtava rehtori, varhaiskasvatuksen johtaja, vapaa-aika johtaja, sivistysjohtaja. Koordinaatioryhmässä ei ole edustajaa kaupunkikehityksestä tai konsernipalveluista. Edustus näiden tahojen osalta on Hyvinvointiryhmässä. Koordinaattorin työ on järjestetty varhaiskasvatuksessa sisäisin järjestelyin, mutta ulkopuolelta työlle ei ole osoitettu resursseja.

Koordinaatioryhmä on kokoontunut noin 1-2 kuukauden välein. Hyvinvointiryhmässä Lapsiystävällinen kunta -työtä on käsitelty tarvittaessa omana kokonaisuutenaan, mutta myös osana Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa sekä Hyvinvointikertomusta. Lasten ja nuorten osallisuus ryhmän työssä toteutuu nuorisovaltuuston edustajan läsnäololla, lapsille ja nuorille suunnatuilla tiedonkeruilla sekä Lasten Parlamentin, Nuorisovaltuuston ja Oppilaskuntien edustajia kuullen. Lasten osallisuutta kehittämistyössä kuvataan tulososiossa.

LAPSIYSTÄVÄLLINEN KUNTA -TOIMINTASUUNNITELMA JA TAVOITTEET

LYK- alkukartoituksen tulokset ovat edelleen ajankohtaisia ja niitä hyödynnetään uuden toimintasuunnitelman laatimisessa. Toimintasuunnitelman tavoitteet asetettiin sitoutumisen vahvistamiseksi sekä alkukartoituksessa ja lasten kyselyssä havaittujen epäkohtien kehittämiseksi. Koordinaatioryhmässä sitouttamisen merkitys toimintakulttuurin muuttamiseksi nähtiin keskeisenä ja tätä tavoitetta tukemaan valittiin viestinnän kehittäminen toiseksi tavoitteeksi. Osallisuuden ja yhdenvertaisuuden kehittäminen yhdistettiin Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman ilmiöpohjaiseen työhön kaupungin strategiset tavoitteet huomioiden. Toimintasuunnitelman tavoitteiden vastuutahot ovat olleet selkeät. Lasten kyselyn tuloksista

nousseet epäkohdat ja arvostukset olivat keskiössä kehittämiskohteita ja toimenpiteitä valittaessa. Lasten mukaan Nokiassa tulisi lisätä suvaitsevaisuutta ja huomioida paremmin lasten mielipiteet, vammaiset, vähävaraiset ja luonto.

LAPSIYSTÄVÄLLINEN KUNTA -TYÖN TOIMENPITEIDEN ETENEMINEN JA TULOKSET

Toimintasuunnitelman toimenpiteistä käynnissä ovat LYK- viestintäsuunnitelman ja vuosikellon laatiminen. Monet toimintasuunnitelman tavoitteista ovat toteutuneet. Nuorisopassi- sovellus ja PuuHa- iltapäivät konsepti mahdollistavat koululaisten matalan kynnyksen maksuttoman toiminnan koulujen yhteydessä tai niiden läheisyydessä. Sovelluksen tiedot kerhoista, tapahtumista ja eduista löytyvät yhdestä paikasta. Sovellusta on ladattu noin 3400 kertaa ja aktiivisia käyttäjiä on 370. Korona on osaltaan vaikuttanut aktiivisten käyttäjien määrää vähentävästi. Lapset toivoivat matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia ja tietojen löytymistä yhdestä paikasta, lisäksi he osallistuivat PuuHa- kerhojen ideointiin heille tehdyllä kyselyllä ja piirtämällä.

Lasten vaikuttamista on lisätty eri tavoin tiiviissä yhteistyössä lasten ja nuorten kanssa. Oppilaskuntatoimintaa on yhdenmukaistettu ja huomioitu kaikkien oppilaiden osallisuus kehittämistyössä lapsille tehdyn kyselyn pohjalta. Kysely on tehty kahteen kertaan oppilaille, vastaajamäärä on kasvanut ja suhteelliset tulokset ovat parantuneet. Nokiassa järjestettiin huippukokous, jossa lapset pääsivät päättämään 10 000€:n käyttämisestä kouluviihtyvyyden parantamiseksi. Tilaisuudessa oli edustettuna kaikki koulut vaikeimmin vammaiset lapset mukaan lukien. Kokeilusta tulee käytäntö ja vuonna 2021 tilaisuus järjestettiin etäyhteyden avulla. Varhaiskasvatuksessa lasten kanssa tehtiin [Kestävän kehityksen perehdyttämisopas lapsille](#). Lapset osallistuivat oppaan kuvittamiseen valokuvaamalla ja piirtämällä, lisäksi oppaassa on huomioitu kuvatuki kommunikoinnin tukena. Oppaan avulla lapset voivat perehdyttää uusia lapsia kestävän kehityksen käytäntöihin varhaiskasvatuksen arjessa. Opas on käytössä päiväkodeissa, sitä voi lainata kirjastosta tai sen voi ladata kaupungin nettisivuilta.

Erityisryhmät on huomioitu harrastustoiminnassa yhteistyössä järjestöjen ja seurojen kanssa, tätä työtä jatketaan edelleen. Varhaiskasvatuksessa kehitetään toimintatapoja lasten fyysisen aktiivisuuden edistämiseksi toimintarajotteet huomioiden. Henkilöstön lisäksi toimintarajotteita omaavilta lapsilta kysyttiin heidän kokemuksiaan ja ajatuksiaan liikkumisesta varhaiskasvatuksessa. Nyt käynnissä olevassa jatkohankkeessa kehitetään toimintatapoja varhaiskasvatukseen ja yhteistyöhön huoltajien kanssa niiden lasten osalta, joilla on elinympäristöön tai motorisen oppimisen vaikeuteen liittyvää haastetta. Yhteistyötä tehdään fysioterapian ja toimintaterapian kanssa.

Kouluille on laadittu yhteinen Opetushallituksen ohjeistusta konkreettisoiva kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma. Koulukohtainen työ aloitetaan syksyllä 2021, jonka yhteydessä on tarkoitus toteuttaa oppilaiden osallisuus koulukohtaisesti kiusaamattoman koulun rakentamiseksi. Varhaiskasvatuksessa kiusaamisen ehkäisy on nivottu vahvasti osaksi opetussuunnitelmaa esimerkiksi lasten leikin ja vertaissuhteiden sekä niissä ilmenevien vallankäytön piirteiden havainnointina ja dokumentointina, yhdenvertaisuuden, inklusion ja yhteisöllisyyden rakentamisena ja sovittelukäytäntönä, jossa lapset ovat toimijoina mukana. Varhaiskasvatuksessa lapset osallistuivat kehittämistyöhön lasten laatupeliä pelaamalla teemalla leikki ja vuorovaikutus. Pelissä nousseita asioita kirjattiin osaksi opetussuunnitelmaa.

Lapsen oikeuksien tunnetuksi tekeminen ja ohjelmaan sitouttaminen on edistynyt hyvin. LYK-malli on sisällytetty osaksi useita asiakirjoja sekä kaupungin rekrytointi- ja perehdyttämisprosessia. Niitä on käsitelty johdolle ja päättäjille suunnatussa työpajassa, johon lapset tekivät [videon lasten oikeuksien toteutumiseen liittyen](#). Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa huomioidaan lasten alkukartoituksessa tuomat näkökulmat hyvin, suunnitelmasta on pyydetty kommentit Lasten parlamentilta ja Nuorisovaltuustolta. Kotouttamisohjelman päivityksessä hyödynnettiin kokemusasiantuntijoita muun muassa varhaiskasvatuksen osalta. Sitoutumisen mittarina tullaan käyttämään myös eri palvelualueiden johtajien haastattelua Lapsiystävällinen kunta -työhön sitoutumisesta ja työn merkityksestä Nokian kaupungissa. Haastattelu liittyy Tampereen yliopistossa tehtävään graduun ja siitä saatuja tuloksia hyödynnetään jatkokehittämisessä.

[LYK- työlle on tehty omat sivut osaksi kaupungin kotisivuja](#). Niillä tuodaan esiin mallin tavoitteiden lisäksi lasten osallisuutta, työn etenemistä ja tietoisuutta lapsen oikeuksista. Malliin sitoutumista osoittaa Lapsen oikeuksien viikon osallistujamäärän kasvu vuosittain. Viikko on nivottu osaksi koulujen, nuorisotyön ja varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelua ja [Lapsen oikeuksien viikosta tiedotetaan](#) kunnan sisällä, lapsille ja nuorille sekä kuntalaisille. Varhaiskasvatuksen lasten laupelin kehittämistyö on valmistunut ja lasten osallisuudesta toiminnan arviointiin on tekeillä opinnäytetyö, josta saamme tuloksia sen valmistuttua.

[Lapsiystävällinen kunta- työn toimenpiteet Nokialla - Nokian kaupunki](#) -sivulta voi tutustua Nokialla toteutettuihin ja kuntalaisille viestittyihin sisältöihin. Kotisivujen lisäksi useista toimenpiteistä on viestitty sosiaalisessa mediassa. Lapsiystävällinen kunta työn onnistumisena koetaan lasten osallisuus kehittämistyössä, laaja edustus sekä johdon ja päättäjien tuki. Haasteena on koettu kiire ja monet samanaikaiset muutokset, joihin muun muassa Covid- 19 on vaikuttanut.

LAPSIYSTÄVÄLLINEN KUNTA -MALLIN TOTEUTTAMISTA OHJAAVAT PÄÄPERIAATTEET

LYK -mallin tavoitteet Nokian kaupungin strategiassa esiintyvät osana kaikkia kuntalaisia. Osa tulosalueita on huomioitu LYK- mallin Talousarviossa. LYK- malli on liitetty osaksi useita kaupungin työtä ohjaavia asiakirjoja. Tällä hetkellä tavoitteet on huomioitu Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa, Talousarviossa 2021, Kotouttamisohjelmassa, Varhaiskasvatussuunnitelmassa, Esiopetuksen opetussuunnitelmassa, Viestinnän periaatteissa ja Ravitsemussuunnitelmassa. Lapsiystävällinen kunta- toimintasuunnitelman tavoitteet löytyvät myös kaupungin Hyvinvointilinjapäätöksestä. Lisäksi malli on huomioitu Nokian kaupungin rekrytointiohjeessa sekä henkilöstön ja esimiesten perehdyttämismateriaaleissa. Kolmas sektori ja seurakunta ovat mukana konkreettisten kehittämistoimenpiteiden suunnittelussa ja toteuttamisessa. Yhteistyötä tulee edelleen kuitenkin vahvistaa.

Lapsivaikutusten arvioinnista on Nokialla tehty päätös ja ohjeistus. Uusien valtuutettujen perehdyttämisessä huomioidaan lapsivaikutusten arviointi. Päätösten esittelijöille ja valmistelijoille on lähetetty linkki lava- verkkokurssin suorittamiseksi. Tällä hetkellä verkkokurssin suorittaneita päätösten esittelijöitä on sivistys- ja perusturvapalveluissa, lisäksi kaikki varhaiskasvatusyksiköiden johtajat ja valtaosa apulaisjohtajista on suorittanut kurssin. Lava- verkkokurssin suorittaneiden määrää tulee edelleen lisätä. Eri toimialojen henkilöstölle on järjestetty koulutusta lasten kuulemisen tavoista, yhteiskehittämisestä ja osallisuutta vahvistavasta kohtaamisesta. Lapsivaikutusten arvioinnin prosessia Nokialla kehitetään edelleen.

VIESTINTÄ

LYK- mallia on esitelty kunnan sisällä, kolmannelle sektorille, lapsille ja nuorille, kuntalaisille sekä päättäjille. Työn etenemisestä tehdään vuosittain kaupungin Intraan esittelyvideo, kaupungin LYK- kotisivua päivitetään säännöllisesti ja tavoitteiden saavuttamisesta tehdään kotisivun uutisia, joita jaetaan myös sosiaalisessa mediassa. Paikallislehden kanssa on sovittu yhteistyöstä ja kaupungin omassa asukaslehdessä on palsta, jossa käsitellään lapsiystävällisyyttä eri näkökulmista. Lapsille ja nuorille viestitään edustuksellisten kanavien, Nuorisopassin ja Wilman kautta. LYK- viestintäsuunnitelman osalta on käynnissä tulosten analysointi lapsille ja nuorille tehdyn kyselyn tuloksista. Tekeillä oleva viestintäsuunnitelma jäntevöittää LYK- työn viestintää.

Nokian LYK-viestintäsuunnitelmassa viestinnän tavoitteet on kuvattu seuraavasti:

- Edistää tietoisuutta lapsiystävällisen kunnan toimintamallista, tavoitteista ja toteutuksesta.
- Lisätä tietoisuutta ja ymmärrystä lapsen oikeuksista ja niiden toteuttamisesta Nokian kaupungin palveluissa ja päätöksenteossa sekä yhteistyössä sidosryhmien kanssa.
- Sitouttaa kaupungin yksiköitä ottamaan lapset ja nuoret mukaan kaupungin palveluiden ja toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin.
- Parantaa kaupungin viestintää ja vuorovaikutusta lasten ja nuorten kanssa sekä edistää lasten ja nuorten kokemusta osallisuudesta.
- Tukee kaupungin brändiä: tavoitteena houkuttaa uusia lapsiperheitä muuttamaan Nokialle ja edistää lapsiperheiden pysymistä paikkakunnalla.

SEURAAVAT ASKELEET

Alkukartoituksen yhteydessä saadut tulokset viedään digipalveluun ja nykytilan kartoitusta päivitetään kehittämistyön tulosten osalta sekä arvioidaan mallin uudistumisen myötä uudet arviointikohteet. Lapsiystävällisyyden kehittämiseksi laaditaan visio yhteistyössä koordinaatioryhmän ja Lasten ja nuorten verkoston kanssa. Uusi toimintasuunnitelma sidotaan Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman ja talousarvion tavoitteisiin. Alustavina LYK- toimintasuunnitelman tavoitteina ovat lapsivaikutusten arvioinnin prosessin kehittäminen ja sitä tukevan tukimateriaalin kerääminen sekä lasten osallisuuden ja yhdenvertaisuuden kehittämiseen liittyvät tavoitteet. Edelleen jatkamme sitouttamiseen ja viestintään liittyviä toimenpiteitä kesken olevien asioiden osalta, vaikka sitouttaminen jatkossa toteutuu osana viestintäsuunnitelman toimeenpanoa ja arviointia. Työpajatyypiset tilaisuudet eri tahoille esimerkiksi LYK-toimintasuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi saattaisivat saadun kokemuksen mukaan olla toimivia.

PALAUTE UNICEF

UNICEFin tuki on ollut tärkeää mallin toteuttamisessa. Kiitämme mallin kehittämisestä ja digipalvelusta. Ne tukevat kunnan työn suunnittelua, seurantaa ja arviointia. Koordinaattoreiden WhatsApp- ryhmään tulee hyviä materiaaleja ja ideoita, mutta niihin tutustumiseen ei tahdo olla aikaa. Viestintä ryhmässä on lisääntynyt verkoston laajentuessa. Voisiko verkoston viestintää siirtää Teams- ryhmään, johon voisi lisätä linkkejä tai materiaaleja kunnista eri aihealueiden alle? Tämä helpottaisi materiaalin löytymistä, kun se omassa kunnassa on ajankohtaista.